

SIMONE BERCHTOLD (223–255) azt emeli ki, hogy a szentnevek minden névfajtában előfordulnak. Előbb a szentek neveinek a svájci családnevekben való megjelenését mutatja be, nyolc szentnevet (*Jakob, Johannes, Martin, Jodok, Verena, Regula, Beat, Himerius*) külön-külön is tárgyalva. Eredményeit térképekkel és táblázatokkal gazdagon illusztrálja. Ezután más névfajtákra is kitekint a szentnevek kapcsán, sőt a mesterséges elnevezésekre is, eljutva például a *Chopfab* sör elnevezéséhez.

FABIAN FAHLBUSCH (257–269) a gyógyszerterek szentekről adott neveit, azok gyakoriságát és elterjedtségét elemzi az elmúlt évekre jellemzően, ám történeti áttekintéssel felvezetve. A 14–16. században már szükséges volt a gyógyszerterek megkülönböztetése, s a leggyakrabban szentekről nevezték el őket. Általában valamilyen kapcsolat volt a gyógyszerter neve és a szent között, de zarándoklati központoknál, tiszteleti helyek környékén, illetve Németország északi és keleti részén is más-más mintákat fedezhetünk fel, mint az a térképek és táblázatok alapján is kirajzolódik.

SANDRA REIMANN (271–291) a márkanevekben megjelenő szentnevekkel foglalkozik, elsősorban a névadási motiváció szempontjából. Azt a kérdést járja körül, hogy van-e valamilyen – valós vagy nem valós – kapcsolat a névadó szentnek az élete és az adott termék között.

ALBRECHT GREULE (293–301) a szentneveket a német szakrális egyházi nyelvben vizsgálja szövegtani szempontból, így például szövegpragmatikai aspektusból. Tanulmányja elsődlegesen arra keres választ, hogyan kerül át egy hagionima használata a szakrálisból a profán használatba.

A kötetben találkozhatunk számos szentnév sorsának részletes elemzésével, a nevek kategorizálásának problémájával, az egyes névkategóriákat érintő kérdésekkel, a földrajzi elterjedés, valamint a szakrális és a profán használat vizsgálatával. Úgy vélem, az eddig elmondottak alapján a kötet mindenképp eléri célját, azaz új impulzusokat kínál a kultúrtörténeti kutatások számára.

MECSER SZILVIA

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6563-6833>

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

Õdagumeresuumlaisi nimeq [A balti finnek nevei]

Szerkesztõ: JÜVA SULLÕV. Võro Instituudi Toimõndusõq 30. Bookmill, Võru, 2016.

275 lap

A Võru Intézet rendszerint évente megjelenõ kiadványai általában a balti finn nyelvekrõl, a balti finnek kultúrájáról közölnek tanulmányokat. Szõszedet és szõtár is jelent már meg ebben a sorozatban. A kötet 11 tanulmányt tartalmaz, melyek nyelve finn, észti, karjalai vagy võru, azaz dél-észti irodalmi nyelvi.

EVAR SAAR két délkelet-võrumaai egyházközség keresztneveit hasonlítja össze 16–17. századi források alapján (11–56). A szerzõ a neveket nyelvi eredetük szerint csoportosítja. Az észti névadásban ekkoriban a leggyakoribb nevek az alnémetbõl átvett nevek voltak,

azonban az egész észti nyelvterülettel összevetve az itteni nyelvjárásban igen népszerűek voltak a hangsúlyos szótag által meghatározott rövidített formák: *Nikolaus* > *Kallas*, *Bartholomeus* > *Meus*. Szintén jelentős az óegyházi szláv eredetű nevek aránya, és kisebb mértékben svéd és lengyel hatás is megfigyelhető. A szláv hatásokat szemlélteti például a *Watsa* ragadványnév (< *Waclaw* ~ *Vladislav*) a *Kasaritsa Watsa Pali* háromtagú névben, továbbá az *Ivan* név előfordulásai a gyakoribb változat, a *Jaan* mellett. Svéd hatást mutatnak a *Lenertt*, *Lenardt*, *Leenar*, *Jöran* nevek.

URMAS KALLA tanulmányában jelentéstani szempontból nyolc típusba sorolja az Emajõe-Suursoo mocsár 139 mocsári szigetének nevét (57–81). A szerző a neveket szócikkekben közli, etimológiai magyarázattal és forrásjelöléssel. Sok mocsári sziget neve állatokra utal: *Kalassaar* 'Halsziget', *Obussaar* 'Lósziget'. A növényzetre, természeti tulajdonságokra utaló, illetve személynévi eredetű nevek szintén jellemzőek. Helytörténeti események motiválta névadásokra is akad példa: ilyen, a 20. században adott név az *Ullussaar* (*Hullussaar*, *Hullussaar*) 'Örültsziget', melynek a háttere az, hogy egy férfi az 1960-as években pszichiátriai kezelésről megszökött, majd ezen a szigeten lakott hosszabb ideig.

ENN ERNITS az Inkerinek a két világháború között az Észti Köztársasághoz tartozó részén lakó népesség 15–17. századi személynéveit elemzi (82–102). A két világháború között az itteni lakosság orosz, izsór és inkeri finn nemzetiségű volt. A lakosság etnikumát azonban a személynévi adatokra támaszkodva nem lehetséges egyértelműen meghatározni, a szerző sem vállalkozik erre. ERNITS ennek a heterogén népességnek elsősorban a ragadványneveit elemzi jelentéstani szempontból. Főleg apanévi eredetű neveket említ, de más névadási motivációk is megjelennek: *Van Martischo Latiss* < *латыш* 'lett nemzetiségű', *Dollgoi* < *долгуй* 'hosszú', *Heuai* 'gyanakvás'; ez utóbbi esetében a születés körülményeire utaló névadást feltételez a szerző.

SIRKKA PAIKKALA szintén jelentéstani kérdésekkel foglalkozik: a keleti finn nyelvjárások családneveit rendszerezi 16–17. századi forrásokra támaszkodva (103–126). A szerző az egyes nyelvjárási területek között mutatkozó jelentősebb eltéréseket is ismerteti, 14 (többek közt jelentéstani, formai és funkcionális) szempont szerint csoportosítja nyelvi adatait, és az így alkotott típusok előfordulásának arányait táblázatban közli. A földrajzi eloszlás vizsgálata mellett a szerző korszakokra bontva is összevetette az adatokat.

A személynévi eredetű településnevekben megőrzött pogány finn személynévekről ír SAULO KEPSU (127–138). A leggyakoribb személynévi eredetű névelemek: *Kauko-*, *Iha-* és *Toivo-*; az utóbbi helynévi és régi személynévi előfordulásairól térképet is közöl KEPSU. A nevek földrajzi eloszlásából a szerző a finnségi népesség vándorlásának valószínűsíthető irányát is meghatározza. A tanulmány összefoglalójában hangsúlyozza a helynévkutatás jelentőségét nem csupán önálló diszciplínaként, hanem az írásbeliség nélküli ősi balti finnek személynéveinek kutatásában is.

OLGA KARLOVA a ragadvány- és családnevekben megőrzött eredeti, keleti balti finn személynévekkel, névelemekkel foglalkozik pl. *Iha*, *Lempi* elemek; *-silmä*, *-pää*, *-nenä* végződésűek (139–165). Ehhez 16–17. századi vepsze és karjalai nyelvű, illetve savói nyelvjárási neveket tartalmazó forrásokat dolgozott fel. A neveket három fő csoportra osztja: az általa ősi finnségi egyénneveknek vezetett csoportba kívánságnévnek tekinthető neveket sorol (pl. *Lempi* 'kedves, bájos' *Valta* 'erő'); a második kategóriába a 'valamilyen állat' jelentésű közsavakból alakult nevek kerültek (pl. *Karhu* 'medve', *Rebo* 'róka'), a harmadikba pedig az egyéni tulajdonságokra utalók (pl. *Kähkönen* 'rekedt hang').

DENIS KUZMIN az orosz eredetű keresztneveket vizsgálja a karjalai nyelvben mind Karélia, mind Finnország területén, illetve a Tver és Szentpétervár környékén élő beszélők névadásában (166–183). Elsősorban a fonetikai változásokat elemzi, melyek révén az átvett nevek a karjalai hangrendszerbe illeszkednek. A tanulmány legtöbb példával szemléltetett hangváltozása – az ezeknek a nyelveknek a hangrendszeréből hiányzó – *f* hang különböző mássalhangzókkal, mássalhangzó-kapcsolatokkal való helyettesítése (pl. *Szófia* > *Szohja*).

Szintén karjalai témájú TATJANA PAŠKOVA írása, melyben a *koiru* 'kutya' névelem előfordulását vizsgálja a betegségek népi elnevezéseiben (184–191). A szerző röviden összefoglalja a hiedelmi hátteret, amelyben a kutya és a megbetegedések összekapcsolása gyökerezik, majd öt betegségnevet elemzését közli. A tanulmány etnolingvisztikai megközelítést alkalmaz, elsődleges célja a népi hiedelmek szókészletre gyakorolt hatásának a bemutatása.

A kötet egyetlen nem balti finn nyelvvel foglalkozó tanulmánya ALEXANDER PUSTYAKOVNAK a mari személynevek történetét bemutató cikke (192–208). A munka áttekintést nyújt a belső keletkezésű mari személynevek szemantikájáról, a névadási szertartásról és szokásokról, továbbá a török és orosz névrendszerek hatásairól a mari nyelvre. Orosz hatást mutatnak a következő példák: orosz *Alekszej* > mari *Alekszej*, *Alekszi*, *Elekszej*; orosz *Dmitrij* > mari *Metri*, *Mitri*; orosz *Ivan* > mari *Jevak*, *Jevan*; míg törökségi, főként tatár eredetű nevek a *Bajram*, *Bajbek*, *Ajberde*, *Murzabaj*.

A kötet két utolsó tanulmánya nem névtani témákkal foglalkozik. LIINA TAMMEKÄND 10 adatközlő idiolektusát elemezve közelíti meg a võru kétnyelvűséget (211–238), LAIVI ORG pedig a võru palatalizációt vizsgálja akusztikai szempontból (239–273).

A kötet áttekintést nyújt – a névtant tágan értelmezve – a balti finn névkutatás különböző témáiról, jól szemléltetve a kutatási területek sokszínűségét. A Võru Intézet kiadványai közül ez az első, amely elsősorban névtani tanulmányokat közöl, így a kötetnek hiánypótló jelentősége is van.

FÖLDESI ESZTER

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7193-2660>

ELTE Eötvös Loránd Tudományegyetem

Bölcsészettudományi Kar

DAMARIS NÜBLING – RITA HEUSER – FABIAN FAHLBUSCH,

Namen. Eine Einführung in die Onomastik

[Nevék. Bevezetés a névtudományba]

Narr Studienbücher, Tübingen, 2015. 375 lap

1. A 2015-ben megjelent monográfia a 2012-ben megjelent hasonló című kiadás minőségi átdolgozása, illetve mennyiségi kibővítése, melynek elkészítését az eltelt időszakban született számos recenzió, illetve az újabb kutatási eredmények indokolták. A mainzi egyetemen oktató szerzők általános bevezető monográfiának szánják e könyvet, amely szakmabeliek és laikusok számára egyaránt útmutatóként szolgál(hat). A monográfia két